

LA GRALLA

AVISOS Y SUSCRIPCIONS
SARANDI 203
AL COSTAT DEL CORREO

PERIÓDICH SENMANAL Y LITERARI

SUSCRICIÓN ADELANTADA
Ciutat ps. 0.50
Campanya » 0.60
Exterior » 0.70

LA GRALLA

MONTEVIDEO, 19 JULIOL DE 1885

¡Caritat!

En los brindis que 's feren en l' apat donat lo diumenge passat y qu' en altre lloch donem compte, se feu notar la germanó que existeix entre nostres paysans, puig per mes qu' estiguerem en plena brometa hi hagué un cariny's recort per los companys que desgraciadament no pogueren assistirhi, tals com los senyors Oromí y Rovira, per trovarse malalts, y lo senyor Noguera per reclamar sos paternals cuidados son fillet agonisant, 'l que desgraciadament morí en la mateixa nit.

Se celebrá ab entussiastas paraulas la vinguda de LA GRALLA y tots feren vots per la prosperitat de Catalunya, Balears, Valencia y del *Centre Catalá*, acabant los brindis un de los redactors de LA GRALLA, llençant l' idea de fer una suscripció pera las familias pobres de las provincias espanyolas que sofreixen lo flagell de la peste morbo-colérica. Ab aplaudiment fou rebuda tal idea, determinantse reunir's lo dia següent pera nombrar una comissió que portés á terme lo pensament.

Se reuniren, donchs, lo dilluns, y s' acordá designar las personas que debian compondre la Comissió Executiva. Resultaren el-lejits los senyors: Buxó Teix, Margall y Hernando, qual Comissió será la depositaria de los fondos, mentres no s' envihin á lo Dr. Ferran, pera qu' ell en persona los distribueixi entre las familias mes necessitadas.

Se nombrá tesorero á lo senyor Teix el que aceptá 'l carrech; prenense l' acord de distribuir llistas de suscripció legalitsadas per

LA GRALLA, pera repartir entre nostres paysans.

Fá feresa, al llegir las xifras exgarrifosas á que han arribat las víctimas, segons los darrers telegramas. De TRENTA MIL atacats, TRETZE MIL han perdut la vida!

¡Tots los esforços del Dr. Ferran, y de sos deixebles, no son suficientes pera lliurar de la mort á tantas víctimas y aixó qu' ells n' han salvat á milés!

¡Pobres provincias de Llevant, no vos habiau refet de los danys que vos causaren las inundacions, que teniau que sufrir pitjors danys!..

¡Caritat! celestial virtud; los pobres d' Espanya, reclaman ton consoll!

¡Castellans, catalans, valencians, balears, asturians, gallegos, vascos, aragonesos, espanyols tots, la pátria vos demana una gracia de caritat per amor de Dèu!

Diversió y Filantropía

Lo diumenge passat tingué lloch un dinar en que tots los plats eran exclussius y originaris de Catalunya, Valencia y Balears; un diná *llemosí*, sí 'm permeten la paraula, fent lo gasto ó *pagan el pato* millor dit, una *paella* á la valenciana que, dech confessarho ab sentiment, no 'ns va dejar satisfets á tots, porque, vaja... ni habia poch y varem quedar ab gana. Ep, avans de tot, los meus elogis y 'ls de los comensals á lo director de la *paella*, nostre amich Carbonell.

Pera mí, lo mes notable fou la *paella* y 'l bacallá ab bolets, los pollastres, las llonganissas, aquell peix á la.... etc., etc., ho dech també anomenar per que son municions que tingueren per guerrejadors á los fermes catalanistas Claramunt, Teix, Buxó, Margall, Capellá, Solé, Cuspinera, Miquel, Rivalta, ex-capitá del *Fomento*, Carbonell (S.), Hernando,

Rivas, Rafols y Baitx (Joseph), arriban á missas ditas ó millor dir á punt de dir missa, puig que quant entrá comensá á corre l' Alella de cal Aymar, Martí y C^a. y 'l xampany francés, falsificació del de Reus, lo senyor Camps, intelligentíssim mestre de música, balear.

Es inútil dir, que las olivas s' engullian entre brometas de bona lley y traguets de bon xarel-lo, y quant se comensa á treure la pell, no de ningú, sino de las atmellas torradas y menjar los tortells al' istil de 'ls del Forn de Sant Jaume, comensá també lo bó de la festa que fou espléndida.

Del primer al últim tots feren lo brindis corresponent y qu' es d' ordenansa en tals cassos, majorment que s' honrava á ingredients culinaris de gran valúia pera nosaltres y que tot lo que prenia part en tan simpática festa era de *casa*.

Se brindá als amichs que no pogueren assistir á la festa per causa d' enfermetat, á la prosperitat del *Centro Catalá*, á la unió dels llemosins, y per LA GRALLA.

Se dedicá un recort y un brindis al autor de *La gran tunyina*, en Joseph M. Oller, y se resolgué enviarli á Bahía Blanca, lloch de la residencia de nostre amich, una carteta firmada per tots los presents.

Hi hagué brindis dits ab oportunitat y expressats de un modo tan eloqüent, que encara feya bullir mes lo *champagne* en los gots y *rebossant* l' entusiasme se sobreixia lo líquid aliment pera correspondre al pensament de los amichs reunits en familiar consorci.

El qu' aquestas ratllas escriu, que dit siga de passada, no 's vol quedá may endarrera en questió de brindis, va *improvisar*, fins de las improvisacions es capás en aqueixos cassos, un brindis que 'l podriam anomenar de la O, y qu' ab aixó, com prova d' *inspiració*, vá á continuació, lo que no té res de sermó:

Brindo en eixa ocasió
senyors, per la reunió;
també per lo vell vi bó
y molt mes per lo porró,
qu' ell es ab gran rahó,
qui mereix tal distinció.
Brindo per l' unió
de nostre associació,
crident ab veu de tró:
¡Salut y germanó!

Després de la diversió entrá la part sèria, puig aixecantse un de los redactors de LA GRALLA, digué als amichs reunits, que reconeixent los bons sentiments que niuan en tots, proposaba que d' aquesta festa sortis un alivi pera las desgraciadas provincias que lo flagell aterra ab implacable sanya, y que LA GRALLA iniciaria una suscripció si contaba ab lo concurs dels presents y l' apoyo qu' espera trovar entre 'ls paysans y demés espanyols. L' idea fou acceptada ab vivíssimas mostrás de simpatía, prometent cadascú fer lo possible pera que dongués lo resultat desitjat. S' acordá una reunió de los presents pera lo dia següent á fi de donar forma á la idea y nombrar una comissió que s' encarragués d' arbitrar recursos pera ausiliar á nostres germans en desgracia.

Tal fou la festa del diumenge, y Dèu vulla que si comensá per moments d' esbarjo ella serveixi pera fer una obra filantrópica que LA GRALLA tindrà com gran honor l' haberla iniciat.

ENRICH RAFOLS

LITERATURA

CLEOPATRA

(Poesia premiada en los Jochs Florals de Barcelona l'any 1876).

II

Las anclas s' alsan y los remes s' acotan;
ja 'l mar fendeixen las pesants galeras:
cubrintlas d' ombra 'l lleny de la regina
q' en mitj l' estol encastellat s' aixeca.

Y díuli Antoni 'l cap sobre sa falda:
—¡Oh amor funest que l' esperit doblegas!
esguarda al lluny en la rogenca boyra
del fat de Roma las gegantas velas

Per tú he deixat la gloria de mos pares,
per tú en lo fanch se miran mas empresas,
y vols encar estrényem, parricidal
y als peus corbar lo ceptre de la terra!—

Y diu la fada:—'L carro de ma gloria
demá haig de veure en los palaus y temples
de Roma augusta, endut per las sibilas,
rodant per sobre de sos deus de pedra.

portació y exportació, fins los detalls generals de la República, ab gran paciència buscats y espressats en lo llibre ab verdadera sencilles y erudició. De totas las estadísticas publicadas, es sens dupte la millor, y proba d' una manera acabada la competencia de sos autors los senyors Böni y Wagenknecht.

Nosaltres sentim que la llengua en que está escrita siga l' alemana, puig sols poden comprendre-la los alemanys y los que coneixen un poch l' idioma de Goethe, pero desitjariam veurer-la traduhida al espanyol pera que tothom pogués apreciar-la.

Al agrahir á los autors l' obsequi, los felicitem per la obra tant important qu' acaban d' escriure, y que, repetim, es la millor de totas las que s' han publicat.

—*—

Donem las gracias á la Litografia Hequet y Cohas, per son regalo d' un cuadro alegóric á la festa Francesa del 14 de Juliol.

—*—

Tenim datos, que 'ns fan sopusar que 's vencerán los obstacles que hi havia per no donar funcions catalanas en lo *Centro*, puig, segons 'ns comunica un amich, de Buenos Aires, Na Carme Rivera de Fernandez, actris ja coneguda de los catalans de Montevideo, per haber trevallat en *La Tertulia Familiar*, 's ha ofertat á la Comissió, per si volia conserdirli la plassa que demana, en lo cos dramátich del *Centro Catalá*.

LA GRALLA, felicita als socios per l' adquisició que, si vol, pot fer lo *Centro*.

VUYTS Y NOUS

Un estudiant, á qui son pare enviava 'ls quartos ab una calma molt desproporcionada ab la premsa ab que ell los gastava, escrigué un dia:

«Estimat pare: la present serveix per dirli que no tinch ni un ral pel' sello per enviarli aquesta carta.»

A lo cual lo pare contestá:

«Estimat fill: la present es per participarte, que jo tampoch tinch un ral pel' sello per contestarte.»

Una criada vá anar á un memorialista perque le escribís una carta.

—¿Quant val?—preguntá un cop l' escribent li hagué llegida.

—Sis quartets, y no més.

—Bueno; posimhi l' adressa. A don Joseph Tous, Habana.

—¡Ah! ¿es per l' Habana?—saltá 'l memorialista.—Aixis val sis quartos més.

¡Ay!, ¡ay!—digué la criada—¿Que li ha costat més feyna?

—No, pero allí á la Habana, ja se sab que tot está més car.

o o o

Dolora

Aquí hi ha estafas, allí hi ha infamias,
allá oprimeixen, aquí atropellan,
aquí deshonoran, allí assessinan,
allá afusellan.

A dalt tremolan, abaix s' exclaman,
aquest suspira y aquell se queixa,
y entre aquest tráfeh... un pobret ángel
té humor de neixe.

C. GUMÁ

o o o

Acabat lo primer acte d' una comedia, se alsaren dos que seyan en lo públich, y un de ells anava á deixa 'l mocadó per no perdre 'l puesto.

—No hi deixis rés en aquestos banchs,—li digué l' altre.—Mira, qu' ho prenen.

—¿Vols dir, qu' hi hà tant poch que fiar?

—Mira: jo l' altre dia hi vaig deixá la promesa per surti á fumá, y cuan vaig torná ja me l' havian presa.

o o o

Deya avuy la Margarida:

—Tens l' aufábrega marcida;

¿qué no la regas Quimeta?

—No vaig pensar ferho ahí.

—Jo sempre la tinch fresqueta...

—¡Clá! te la rega 'n Magi... .

¡jo m' hu tinch de fer soleta!

LO CEGO

o o o

Un sabater despatxava un parell de botas á un comprador, y alabantli 'l género li deya:
—A casa meva ja hi pot comprar ab toda

confiansa. Aixó es calsat de ferru, que n' hi hà per la vida. Miri, en prova que 'l mèu cal sat no s' espatlla, que tots los que me n' han comprat, han tornat à comprarne cuan l' ha tingut vell.

Un xicot carboner qu' havia sigut despatxat pel séu amo, se trova ab un conegnt.

—¡Ola—li diguè aquest. ¿Que ja has trovat colocació que 't torno à veurer ab la cara bruta?

—No senyor,—respongué ell.—Es qu' aquesta encara es la cara de cuan estava colocat.

Un metje visitava á un malat, y deya á la dona d' aquest:

—¡Filleta! es un cas desesperat. Miri, ja té las mans totas moradas.

—Es qu' es tintorer,—observa la dóna.

—¡Ah!—féu lo metjc.—Donchs ja pot dir que s' ha salvat d' una y bona. Si no arriba á ser tintorer, no hi havia remey per ell.

Un minyó que tenia de casarse, anà à aquella ridicula cerimonia d'examinarse de doctrina, sense la cual los rectors no donon la benedicció.

Lo rector preguntà al nuvi:

—¿Cuants Déus hi hà?

—Tres de justos,—responguè 'l minyó,—que 'n fàn un de sol y tot poderós.

—¿Y ahont es Déu?

—Per totas parts, pero no se 'l véu més qu' à nel cel.

—¿Y quantas escalas se necesitan per arriivar al cel?

—Una.

—¿Qué diu ara, burrangó?

Si, senyor, una que hi arriivi.

Dugas criaturas enrahonavan en un recó de sala.

—¿Qui son tots aquestos senyors?

—Son amichs de la mama.

—Y 'l téu pare, ¿quin és?

—Es aquell del costat del piano.

—¿Y com ho coneixes qui ho es?

—Perque es lo que pega á la mama.

—¿Qué hi há detrás del clatell?

—La cara.

—¿Com es que la gallina vella fá més bon caldo que la tendre?

—Porque hi té més práctica.

Pensaments y violas

—Cuan arrivas á un lloch, te miran la roba; cuan te 'n vas, miran lo qu' has dit.

—Los homes de talent d' entant entant fan cosas, que semblan tontos; pero 'ls tontos no fan may rés, que semblin homes de talent.

—La vida es una malatia de la cual se 'n mort.

¡Tens lo nas enmalaltit y d' una part tot inflat!...

deya á sa nóvia lo Pelat.

—¿Saps lo qu' és, diu lo Petit, que de tant ficarsi 'l dit s' axampla mes lo furat.

LO CEGO

TRENCA CLOSCAS

Xarada

¿May diriau tres vaig sebrer que bebia molt total?

La tres-hú, aquella xicota de prima dos, per que 'n Joan ja fá temps que dorm al dos Perqué no 'l deixan entrar.

UN DROPU

Solució de la xarada del número 7: *Antonia*.

CORRESPONDENCIA

Hem rebut solucions de un Camalich y Pau Estores.

Senyor R. y S.—Anira en lo número vinent.

Senyor Cego—Queda servit. Lo demés per diumenge.

Senyor L. de San Joseph. Si no escribim lo que vosté sab en catalá, es perque hi ha molts encarregats en campanya que no ho entenen y que per lo tant seria impropri ferho d' altre manera. ¿Enten ara?

Senyor Flavi—No ho creyem prou interessant pera nostres llegidors lo que 'ns envia.

Senyor Marti Torres—Hem rebut son treball.

palco... y de primer pis forsa es que siga,
d' aquells qu' una columna los sosté.

De tocar lo piano volgué apendrer,
mes tingué de deixarsen' al poch temps,
puig sos dits botaruts en tal manera,
feyant tocar dos teclas, quant no tres.

No se sab lo que pesa. Per pesarse
vá anar un dia á casa un adroguer;
posats al canestró tots, tots los pesos,
lo cantó en que ella estava restá ferm.

Son marit, si 'n té may, no enveji rifas,
que sens que de Madrit prengui bitllets,
tenintla á n' ella, tindrà sempre la *grossa*,
que es lo premi major que 's pot haver.

FREDERICH SOLER (*Pilarra*)

A la Verge de Montserrat

Malalt, veent de prop la mort,
de ma pàtria vinguí un dia,
sens mes company que 'l recort
d' una mare que 's planyía
per ma salut, sens conort.

Llavors, pregant ton favor
Verge, te vinguí á resar,
y una llágrima d' amor
con oferta de dolor
deposití en ton altar.

Avuy en mitj la alegria
de distinguida companya,
vinch altra volta, María,
escoltant per la montanya
ressós de la poesia.

Y de gracias en acció
puig que te dech la salut
y esta gran satisfacció,
jo 't consagro en ma oració
una eterna gratitut.

R. FERRER

Sonet

Á UN CATALÁ COM MOLTS

Bens gosi 'l qui com Vos recull essencias
de flors flairosas per bon cor plantadas.
Ditxós qui reb de vostres mans prehuadas
lo fruit xamós qu' enjoya las potencias.

N' hos plau, ja ho sé, que descobre excelencias
de cosas que 'n tots temps serán cantadas:
com tendres violas en lo bosch buscadas,
com ástres qu' oviran las sábias ciencias.

Fer bonas obras y fingí recansa
volen fer veure que tan sols la pena
mogué lo cor plé de virtut divina,
es cosa, oh Mestre, que ab lleyal confiansa
ho dupto: crech qu' el que mou tal cadena,
me dona pera vos cansó mes fina.

Lo CEGO.

Planys d' un orfe

Aucells, músicas, floretas,
alegrias, dolsa etat!...
¿Perqué tan prest heu passat,
si encara mes amoretas
no vos havian saludat?

¿Perqué fugireu de mí,
frescos fruits de primavera?
¿Perqué, quant los ulls obrí
clavada en lo cel vegí
estrella endolada y fera?

¡Llamp del cel! quant negre sort
ha sofert ma juvenesa!
Vivint sempre en la dissort,
jo no sé perque la mort
de mon sér ja no ha fet presa.

Jo esperava ab mons afanys,
cumplir las il-lusions puras
que porten los primers anys,
y tan sols ¡ay! desventuras
te trobat, y desenganys.

Pàtria y pares he perdut,
deixantme dolor crudel ..
y, fins de gloria, lo anhel,
que guarda tot jovinçel,
mon advers fat se n'andut.

¿Qué t' queda ja pobre cor,
per vencer dol y anyorança?
¿Quin ha d' esser lo ten port...?
¡La esperança d' un recort,
y 'l recort d' una esperança!

.

Sols lo recort de la terra,
pot dar dalit al cor méu
pera lluytá, 'n eixa guerra
en que mon fat me desterra
viurer lluny de l' airet séu.

Y retuda la dissort,
vindrà alegre la bonança
que tan anhela mon cor,
coronant per fi l' amor
«Lo recort de ma esperança.»

JOSEPH DEL NOYA

Lo primer bes

¿No 't recordas d' aquell dia
que 'ns varem fe 'l primer bes?
¿no te 'n recordas, m' aymia?
Com aquell dia..... cap més.

Tú al vetlladó trevallavas;
jo m' estava á ton costat,
jab quin foch m' enrahonavas
y 'm deyas qu' era estimat!

Jo no sé lo que 'm passava;
m' acostava á poch á poch,
y 'l cor dins mon pit, estava
cremant com brassa de foch.

A ta mare demanaren;
per un moment vá sorti;
llavors mos ulls se çegaren
y no sé 'l que succehí.

No més sé que al tornar ella
per vigilarnos als dos,
estavas tú mes vermella
qu' una cirera d' Arbós.

Y si bé desde aquell dia
nos havem fet mes d' un bes,
crech que com aquell, m' aymia
no 'ns en farem cap... cap mes.

ARTUR GALLARD

NOVAS

Han ofert costejar los gastos per laboratoris á lo Dr. Ferran, á mes de la duquesa de Santoña, que diguerem en lo nombre passat,

lo senyor Porcar y Tió y 'l Marqués de Comillas.

—*—

Lo senyor Durán y Bas, eminent juriscònsult catalá, ha rebut del govern espanyol l' honrós càrrech de representar á Espanya en lo Congrès internacional de Juriscònsults, que se celebrarà dintre de poch en Ambers, pera discutir algunas qüestions de dret mercantil.

—*—

La Comissió científica que 'l govern enviá, pera qu' accompanyés al Dr. Ferran y estudiés lo procediment de vacunació anti-colébrica inventada per eix metje, no solsament reconeix la gran utilitat del invent, sino que aconsella al govern li dongue tota sa cooperació.

PIFIAS

Ab motiu de la festa lliberal del 14 de Juliol, foren galantment invitats per lo senyor Fabreguettes, á un convit, tots los empleats de la Tipografia *La Minerva*, per hont se publica LA GRALLA, en 'l que reiná l' harmonia més perfecta y gran expansió.

En los brindis, que foren nombrosos, se dirijiren entussiasistas paraulas per la prosperitat de LA GRALLA, que foren contestats per un de 'ls redactors d' eix periódich qu' assistia á la festa, agraphint reconegut las manifestacions de simpatía que per aquesta naixenta publicació habian demostrat tots, y esperant, digué, que los vaticinis que feyan los qu' habian aixecat los vasos pera brindar per LA GRALLA se veurían realisats per lo bon desitj qu' anima á sos redactors de estrenya los llassos de germandat entre sos paysans que es lo lema patriotich de LA GRALLA.

o o o

Nostre Redacció ha rebut un llibre interessant, escrit en alemany y que porta per títol: *Statistische Uebersicht der Republik Oriental del Uruguay*. Es una obra recomendable en tots sentits per lo gran nombre de datos que conté y qu' abraça tots los rams, desde la colonizació, situació geográfica, comers, correos y telégrafos, situació geográfica, poblacions principals, produccions del país, im-